

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה צבי שטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

חולה צדידוד

מי שלפי דעת הרופאים וחוקי הממשלה חייב להישאר צדידוד במשך היום טוב, אך הוא חולה הסובל מדיכאון או מחלת נפש אחרת עד כדי כך שדעת הרופאים שמכירים את מצבו מסכימים שיש מקום להסתפק שאם הוא ילך במשך כל היום טוב צלי לדבר או לשוחח עם בני משפחתו שהוא יהיה בסכנת נפשות ממש, ויש חשש שמא יאבד את עצמו לדעת ר"ל, אז הרי בני משפחתו מותרים וחייבים להתקשר אליו על הטלפון באמצע היום טוב, או אפילו להניח את האינטרנט פתוח עמו במשך היום טוב כדי לחזק את רוחו ולצדוק אחר מצבו, [וראה בס' בעקבי האלון (סי' ט' אות י')]. ובתשו' אגרות משה (ח"א אהע"ז סי' ס"ה) הוכיח מדברי רש"י לתענית (כב:) ד"ה מפני רוח רעה, ששגעון דינו כסכנת נפשות כשקיימת אפשרות שיטבע בנהר או יפול וימות. ורצנו הגרי"ד סולובייצ'יק ז"ל אמר בשם זקנו הגר"ח ז"ל, דאפילו כשאין שם חשש זה, להליל משגעון גרידא דינו כסכנת נפשות, שחשש שגעון דינו כסכנת כל הגוף, וא"כ כל היכא שיש חשש שגעון אמייתי ג"כ יש להתיר בכל הנ"ל, [וראה בס' נפש הרצ (עמ' רט"ז) ובס' בעקבי האלון (סי' י' אות ה')]. וכל חולה, שהרופאים חוששים שמא יתחזק חליו במשך היום טוב ויתפתח מצבו להיות ספק סכנה, ג"כ מותרים וחייבים בני משפחתו להתקשר אליו לצדוק אם הוא נרץ עזרה או טיפול רפואי.

ואם החולה יש לו נכרי המשמשו והבנים גרים בא"י, פשיטא שיכולים ללצל אליו בטלפון ציו"ט שני שהוא אללם חול, ולדבר אל הנכרי (המשמש של החולה) להגיד לו שהכל בשלום אללם ולשאול בשלום החולה. ואפילו להראות להחולה על הסמ"ט פו"ן את תמונתם שהם כולם בריאים. ומן הנכון להתקשר איתו (עם המשמש) לפני פסח ולורזו שאם החולה יטער בשבת או ציו"ט שאין מתקשרים איתו, שיגיד השמש להחולה ששבת היום או יו"ט היום, ואחר יו"ט בודאי יתקשרו בני המשפחה.

אמנם מי שהוא אינו חולה צ"ה, אך מחמת המצב של מחלת הקארונא הוא חייב להישאר בעצמו בשביל היום טוב, למרות שזה מצב מצער וכואב בגלל שהוא משתוקק להתאחד עם בני משפחתו ומתגעגע אליהם, מכל מקום כל זמן שאין צו שמך של סכנת נפשות אין מקום להתיר לחלל שבתות וימים טובים.

ומי שמשאיר את הטלפון שלו פתוח מערב יו"ט ועורך את הסדר צדידוד בקול באופן שאחרים (כגון בעלי תשובה שאף פעם לא ראו סדר) יוכלו לשמוע ולערוך סדר כמותו, אולי יש מקום להקל בשעת הדחק גדול, כי (כמש"כ הגרמ"פ באגר"מ) זה לא כ"כ ברור איזה איסור יש לדבר בטלפון שהיא כבר פתוחה [ראה בתשו' מנחת שלמה ח"א סי' ט', ובס' בקעבי האלון סי' ט' אות י']. אכן להשאיר האינטרנט פתוח כדי שאחרים יוכלו לראותו, זה כבר בעיא של מלאכת כתיבה, דכשאלה עומד בפני המראה ודמותו נראית במראה אין כאן כתיבה כלל אלא ריפלקטש"ן בעלמא, אבל כשאלה עומד בפני האינטרנט במקום אחד, ותמונתו ניכרת במקום אחר זהו כבר כתיבה, שהרי הרמב"ם כתב שהצר לורה חייב משום כותב. ואע"פ שכאן אינו של קיימא, עכ"פ מדרבנן י"ל שיהיה אסור. אך מסתמא אפשר לעשות (ומסתמא כבר יש) וידיאו איך לערוך את הסדר בפרטות, והיות שיש עוד שני שבועות עד פסח, אפשר לכל בעלי התשובה לחזור על הוידאו כמה פעמים עד שלמדו איך לערוך סדר. אא"כ המדובר הוא עבור סומא הגר לצדו שממש לא יוכל לערוך סדר צלי ההקשבה לטלפון.

אם ההורים מצווים על צניהם שיבואו אללם על יו"ט היות שלפי משרד הבריאות של הממשלה דבר זה אסור מטעם ספק סכנה אין צבה"ג משום מלות כבוד או"א. הא למה זה דומה לאחד שתמיד מעשן וזה גורם סכנה לגופו שצניהם מותרים להחציא את הסגריות מהם ואין בזה משום ביטול כבוד או"א.

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה צבי שכטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

If the government or a physician has decided that an individual must remain in isolation over the course of Yom Tov and this individual has a psychological condition where physicians who know this patient have determined that there is a possibility that this person being alone over the course of Yom Tov would be in a situation of pikuach nefesh (possible suicide) if the individual was not able to communicate or speak with family members, then the family members must reach out to this person over Yom Tov to speak on the phone or use the internet by leaving a connection open from before Yom Tov. Rav Moshe Feinstein has decided that, in certain circumstances, psychological danger is considered life threatening. Rabbi Soloveitchik went further and noted, in the name of his grandfather Rav Chaim Soloveitchik, that even if there is a concern that someone will lose his or her mind even if their life is not in danger, that too is considered a case of Pikuach Nefashos.

If a person is physically ill and alone and the physicians have determined that there is a possibility of the condition deteriorating further to a point of being life threatening, then the family must remain in contact using electronic devices with that person over the course of Yom Tov in order to check on the person's well being.

If a parent who is ill lives outside of Israel and the parent has a non-Jewish aid then the children who live in Israel are allowed to call the non-Jew and speak with the non-Jew when it is Yom Tov outside of Israel and not Yom Tov in Israel in order to check in on the parent. Those family members in Israel can also ask the non-Jew to show the parent a live screen of the family so that the patient can see that his family members are safe and healthy. It is also proper to tell the non-Jewish aid in America that if the patient is upset or concerned over Yom Tov and the patient would like to speak to family members, then the non-Jew should remind the patient that it is Passover or the Sabbath and that after the Sabbath and holiday is over they will certainly be able to speak on the phone.

However, if someone is not as ill as described above, however they must be confined and alone because of the circumstances related to the Coronavirus then they may not use any electronic devices in order to connect to family members on Shabbos and Yom Tov. Although it is painful and sad to be alone and people want to be with family and friends, this is not a sakanas nefashos, a life threatening situation, and there is no place at all to allow the violation of Shabbos and Yom Tov.

If a person were to leave the phone on before before Yom Tov and conduct a Pesach Seder from their home so that others can follow along (like Baalei Teshuvah who may not know how to run a Seder)

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה צבי שכטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

there may be reason to be lenient under great and pressing circumstances. However, to leave a computer screen on and to have people watch and connect over the internet is a greater concern of violating Shabbos and Yom Tov since it creates images and pictures when the people move. Another possible suggestion for those who are unfamiliar with the Pesach Seder is to create videos of how to run a Pesach Seder and in the weeks leading up to Pesach people can watch and learn from this video in order to know what to do when Pesach arrives. However, the video may not be played over Shabbos and Yom Tov. If the individual in need of help is handicapped and these preparations from before Yom Tov are not sufficient then they should rely on listening to the live Seder over the phone.

If the government and medical professionals have said that it is not safe for parents and children to be together then children may not visit for Pesach, even at the insistence of the parents. Not listening to the parents in this situation is not a violation of Kibbud Av V'Em.

צבי שכטר
כ"ט אדר תש"פ